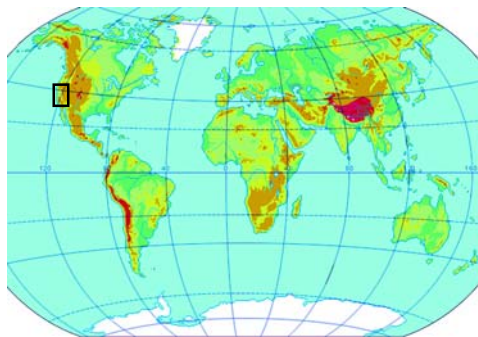

Rezerwat Przyrodniczy Clear Lake znajduje się w północnej Kalifornii i zajmuje powierzchnię 188,2 km², z czego 43% (81 km²) stanowi Jezioro Czyste. Park założono w 1911 r. w celu ochrony pozostałości po rozległych mokradłach doliny rzeki Klamath, osuszonych i zagospodarowanych rolniczo na początku XX wieku. Z istniejących tu pierwotnie 74 000 hektarów bagien i rozlewisk pozostało do dzisiaj niewiele ponad 20 %, mimo to jednak ich znaczenie dla ochrony ptaków, zwłaszcza wędrownego ptactwa wodnego, jest nieocenione.

Rezerwat Przyrodniczy Clear Lake w Kalifornii

Przez większą część roku rezerwat jest zamknięty dla zwiedzających, w ten sposób ptaki mają zapewnione odpowiednie warunki do spokojnego wysiadywania jaj oraz odchowu piskląt. To, co niegdyś w imię postępu cywilizacyjnego zniszczono w dolinie Klamath, dzisiaj próbuje się odtworzyć. Jednym z najważniejszych zadań wpisanych do statutu parku jest równoważenie potrzeb rolnictwa i przyrody (tzw. rozwój zrównoważony) w zakresie dostępności wody, bez której mokradła tracą swój charakter oraz przestają być atrakcyjnym siedliskiem dla ptaków. Równie ważnym elementem funkcjonowania parku jest ochrona gatunków

O CALIĆ

rodzimych, charakterystycznych dla doliny Klamath, ochrona siedlisk gatunków zagrożonych oraz tworzenie jak najkorzystniejszych warunków dla wiosennych i jesiennych przylotów ptaków wędrownych. Jednakże najważniejszym problemem, z jakim od wielu lat borykają się przyrodniczy z Clear Lake jest permanentny niedobór wody w Jeziorze Czystym oraz wynikające z tego, negatywne konsekwencje dla dzikiego ptactwa.

Wysychające jezioro

Rozległe i niezbyt głębokie Jezioro Czyste jest sercem całego rezerwatu. Otaczają go łąki zielone, tj. łąki i pastwiska, powyżej których rozciągają się tereny wyżynne z pojedynczymi kępami jałowca. Jezioro składa się z dwóch odrębnych zbiorników wodnych, połączonych wąskim przesmykiem: zachodnia część to właściwe Jezioro Czyste, będące nienaruszalną ostoją ptactwa, natomiast wschodni zbiornik, znacznie mniej

szy, jest rezerwuarem wody dla systemu nawadniającego pola uprawne w dolinie Klamath. Poziom wody w tym zbiorniku regulowany jest za pomocą śluzy przegradzającej przesmyk pomiędzy jeziorami.

Z wód Jeziora Czystego wylaniają się skaliste wysepki, które w sezonie lęgowym zapełniają się koloniami ptaków wodnych, wśród których wymienić moż-

na takie gatunki jak: pelikan dzioborogi, kormoran rogaty, mewa kalifornijska czy rybitwa krótkodzioba. W szuwarach lub w pobliżu brzegów jeziora zakładają gniazda: perkozek, bąk amerykański, czapla modra, łabędź trębacz, bernikla kanadyjska, karolinka, kapturzik oraz ibis amerykański. Obszary błot i mokradel to z kolei teren lęgowy ptaków brodzących, takich jak: żuraw kanadyjski, kulik długodzioby, brodziec plamisty, szablodziób amerykański czy szcudlak białobrewy. Tereny wyżynne, położone wokół jeziora, zamieszkują głównie ssaki, m.in. wapiti, mulak, antylopa widloroga, kuguar, niedźwiedź czarny, borsuk amerykański, 14 gatunków nietoperzy i kilkanaście gatunków gryzoni.

Jednak myliłby się ten, kto sądziłby, iż ten ptasi raj nie jest w żaden sposób zagrożony. Zasilanie systemu irygacyjnego doliny Klamath wodą z rezerwuaru powoduje, że w sezonie wegetacyjnym występuje jej niedobór w Jeziorze

Stado pelikanów w locie. (Fot. Gary Kramer, USFWS)

Czystym. Sytuacja staje się naprawdę dramatyczna, gdy nadchodzi tzw. suchy rok z małą ilością opadów atmosferycznych, skutkujący znacznym obniżeniem się poziomu wód gruntowych. Wtedy woda w Jeziorze Czystym znacznie opada, odsłonięte zostaje dno płytkich zatok, a skaliste wysepki, będące ostoją ptactwa, przestają być wyspami, gdyż można do nich dojść „suchą stopą”. W ten sposób ptasie kolonie stają się łatwym łupem dla drapieżników, zniszczeniu ulegają jaja, giną pisklęta. Jeżeli niski stan wody pojawia się już wczesną wiosną, to wtedy ptaki w ogóle nie zakładają gniazd na wyspach, instynktownie wyczuwając, iż potomstwo jest z góry skazane na zagładę.

Popularne obecnie pojęcie tzw. rozwoju zrównoważonego zlewni okazuje się w tym przypadku metodą niewystar-

Jezioro Czyste. (Fot. Edward J. O'Neill, USFWS)

ROZLEWISKA

czającą do sprawnej ochrony przyrody. Praktyka pokazała, że system zarządzania wodą nastawiony jest w pierwszej kolejności na zaspokajanie potrzeb rolnictwa, spełniając równocześnie tylko minimalne wymagania, co do ochrony przyrody. Tymczasem zachodzą obawy, czy nawet te minimalne wymagania konserwatorskie zostaną w przyszłości spełnione, bowiem w wyniku ocieplania się klimatu meteorolodzy z Kalifornii prognozują, że ok. 50% nadchodzących lat to będą lata suche lub z opadami atmosferycznymi poniżej średniej. Naukowcy oraz przyrodnicy ostrzegają, że wobec tak niekorzystnych zmian klimatycznych dotychczasowy system zarządzania wodą w parku doprowadzi do coraz szybszej utraty miejsc lęgowych ptaków, uniemożliwiając im odchowianie

Antylopa widłoroga. (USNPS)

piskląt, co z kolei spotęguje trwający w Kalifornii już od dawna zanik poszczególnych gatunków. Przykładowo jeszcze 100 lat temu w dolinie Klamath gniazdowało co roku od 9000 do 11 000 pelikanów dzioborogich, a dzisiaj pojawia się ich jedynie 1200-2500, z czego 80% występuje właśnie na terenie rezerwatu Clear Lake.

Biały pelikan

Pelikan dzioborogi (*Pelecanus erythrorhynchos*) to duży ptak wodny, z charakterystycznym skórzanym workiem

zwisającym spod zuchwy dzioba. Nazwę gatunkową zawdzięcza rogowatemu wyrostkowi na dziobie, jaki pojawia się u samców w okresie godowym (po sezonie lęgowym wyrostek ten odpada). Pelikany dzioborogie odbywają legi tylko w Ameryce Północnej, począwszy od izolowanych stanowisk w Manitobie (Kanada) oraz Minnesocie (Stany Zjednoczone) aż po północną Kalifornię. Na zimę ptaki przenoszą się na południe USA, do Meksyku, a nawet do Ameryki Środkowej. W zależności od pory roku zamieszkują płytkie, słodkowodne jeziora, wyspy

i mokradła (latem) lub przybrzeżne laguny i estuaria (zimą).

Dieta tego ptaka składa się głównie z ryb, które urozmaica sobie rakami, langustami lub wodnymi płazami. W przeciwieństwie do pelikana brunatnego pelikan dzioborogi nie nurkuje w wodzie w pościgu za rybami, ale pływa po powierzchni czerpiąc wodę wraz z rybami do swojego worka. Następnie odchyła głowę do tyłu wypuszczając wodę bokiem dzioba, a odcedzone ryby polyka. Nie przechowuje w worku ryb, chyba, że zamierza zanieść je pisklętom. Pelikany dzioborogie polują gromadnie formując długą, równoległą do brzegu linię, a następnie płyną w kierunku łądu uderzając skrzydłami w wodę. Przestraszone ryby uciekają w popłochu i wpływają na płyiczny, gdzie padają ofiarą swoich przesładowców. Dorosły pelikan potrafi zjeść dziennie prawie 1,5 kg ryb!

Pelikany dzioborogie żyją i gniazdują gromadnie, gdy w kwietniu lub maju rozpoczyna się sezon godowy, zarówno samce jak i samice uczestniczą w zbiorowych tańcach oraz lotach, których celem jest prezentacja swojej atrakcyjności. Po udanych zalotach samica składa do gniazda od 1 do 3 jaj, które następnie wysiaduje naprzemiennie z partnerem przez ok. miesiąc. Nawet jeżeli wykluło się więcej niż jedno pisklę, to i tak przeżyje tylko najsilniejsze, pozostałe zginą z głodu, przegrywając konkurencję z najsilniejszym rodzeństwem. Gdy pisklęta mają już 17-28 dni opuszczają gniazdo i łączą się z innymi młodymi pelikanami w niewielkie stadka. Pelikany dzioborogie są nieporadne na lądzie, ale za to pięknie wyglądają w czasie lotu oraz są świetnymi pływakami.

SEBASTIAN BIELAK

Zdjęcia zostały udostępnione dzięki uprzejmości U. S. Fish and Wildlife Service oraz U. S. National Park Service